

Rīgā, 2016. gada 24. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Ļāvu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/15

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļauto **Dundagas dižliepu aleju** tās izpētes un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt alejas aizsardzības statusu un tās novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt alejas apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejā ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt alejas nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejā konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par Dundagas dižliepu aleju (6) sniegt ieteikumus par alejas robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, alejas saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 6 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā).

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Alejas esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši

aizsargājamajām dabas teritorijām. Alejas statusa izvērtējums teritorijas plānošanas dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejā veicot katra koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes kartētas, izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturiskā informācija par Dundagas dižliepu aleju iegūta, apmeklējot Dundagas pils muzeju, kā arī apzinot pieejamo informāciju interneta resursos.

3. Alejas aizsardzības statuss

Dundagas dižliepu aleja ir valsts nozīmes aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Dundagas dižliepu alejas kā dabas pieminekļa statusu, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumus nosaka 02.03.1993. likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” un 22.11.2005. MK noteikumi Nr. 888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām”.

4. Alejas novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Dundagas dižliepu aleja atrodas Dundagas novada Dundagas pagasta teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Dundagas novada Dundagas pagasta teritorijas plānojums 2004. – 2016. gadam ar 2014. gada grozījumiem.
- Dundagas novada attīstības programma 2014. – 2020. gads
- Dundagas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014. – 2030. gads.

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Kurzeme 2030. Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015. – 2020. gadam
- Kurzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015. – 2030. gadam.

Dundagas novada Dundagas pagasta teritorijas plānojuma 2004. – 2016. gadam paskaidrojuma rakstā, kā arī teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos nav informācijas par Dundagas dižliepu aleju. Dundagas dižliepu aleja kā aizsargājama aleja minēta teritorijas plānojuma vides pārskata daļā, kā arī attēlota teritorijas

plānojuma grafiskajā daļā (1) Dundagas pagasta teritorijas funkcionālā zonējuma kartē (2) Dundagas ciema teritorijas funkcionālā zonējuma kartē.

Dundagas novada attīstības programmā 2014. – 2020. gadam Dundagas dižliepu aleja konkrēti nav minēta. Kā viens no vidēja termiņa attīstības mērķiem attīstības programmā noteikts mērķis 7M-IN-3 Nodrošināt samērīgu līdzsvaru starp dabas aizsardzības pasākumiem un attīstību Dundagas novada ciemu teritorijās un teritorijās ārpus ciemiem.

Dundagas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014. – 2030. gadam Dundagas dižliepu aleja konkrēti nav minēta. Dundagas ciems stratēģijā raksturots kā kultūrvēsturiski nozīmīga teritorija, vispārīgi Dundagas apkārtnē raksturota kā teritorija, kas bagāta ar dabas un kultūras vērtībām.

Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programmā 2015. – 2020. gadam aizsargājamās alejas konkrēti nav minētas. Attīstības programmas sadaļā “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju ilgtspējīga attīstīšana” norādīts, ka īpaši aizsargājamās dabas teritorijas aizņem 14% no Kurzemes reģiona teritorijas. Kā viena no prioritātēm attīstības programmā noteikta Kurzemes dabas un kultūras telpas attīstība ar saukli Radošā Kurzeme 2020. Šajā prioritātē cita starpā izdalīti rīcības virzieni: RV4 Kultūras un dabas mantojuma sociālekonomiskā potenciāla izmantošana reģiona attīstībā; RV5 Kultūras un dabas mantojuma saglabāšana un izpēte.

Kurzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015. – 2030. gadam nav informācijas par aizsargājamām alejām. Stratēģijā kā vispārīgs dabas un kultūrvides telpas attīstības mērķis noteikts “ainaviski sakopta, funkcionāli izmantota telpa, kas veido reģiona un vietu identitāti, pamatu tūrismam, ekonomikai kopumā, atbildību nākamībai”. Kā šī mērķa sasniedzamie rādītāji stratēģijā noteikti (1) sakoptas un apsaimniekotas visas kultūrvēsturiskās vietas (2) dabas un kultūras aizsargājamās vērtības iesaistītas tūrisma aprītē (3) panākta attieksmes izmaiņa pret dabas un kultūrvēsturisko mantojumu. Stratēģijā doti arī risinājumi šī mērķa sasniegšanai.

5. Alejas apsekošana

Aleja apsekota 2016. gada 31. jūlijā plkst. 13:10 – 15:00. Apsekošanas laikā ir silts, saulains laiks.

6. Alejas un tai piegulošās teritorijas vispārīgs raksturojums

Dundagas dižliepu alejas shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām” 38. pielikumā. Dundagas dižliepu aleja izvietota Dundagas ciema Pāces ielā. Kā jau liecina alejas nosaukums aleju pamatā veido lielu dimensiju liepas, kas stādītas vienā rindā katrā ceļa pusē (1. attēls), daudzām alejas liepām ir dobumi. Alejai piegulošo teritoriju veido Dundagas ciema privātmāju apbūve un lauksaimniecības zemes.

1.attēls. Dundagas dižliepu aleja. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

7. Alejā konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā

Dundagas dižliepu alejā nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas. Alejā konstatēta viena īpaši aizsargājamā ķērpju suga – bālā sklerofoza *Sclerophora pallida*, kurai alejā atzīmētas divas atradnes, no tām viena atradne uz oša un viena uz dižliepas. Sugai alejā ir neliels atradņu skaits, tomēr atradnes ir labā stāvoklī, blakus atradnēm augošās alejas dižliepas kalpo kā sugas potenciālās dzīvotnes. Var secināt, ka aleja ir nozīmīga no aizsargājamās sugas *Sclerophora pallida* saglabāšanas viedokļa vietējā mērogā.

8. Ieteikumi alejas apsaimniekošanai

No alejā sastopamo īpaši aizsargājamo ķērpju viedokļa prioritāri nepieciešams saglabāt šo sugu atradnes kokus. Sugas aizsardzībai ilgtermiņā nepieciešama alejas aizsardzība kopumā, saglabājot alejas liepas, kas var kalpot kā potenciālās sugas dzīvotnes.

9. Alejas kultūrvēsture

Dundagas dižliepu aleja vēsturiski saistīta ar Dundagas muižu, tomēr precīzs alejas stādīšanas laiks nav zināms. Liepu aleja tagadējā Talsu ielā, kas ir jaunāka par Dundagas dižliepu aleju, stādīta barona Teodora fon Osten - Zakena laikā.

Dundagas dižliepu aleju 20.gs. sākumā aprakstījis I. Trimda, autors savā 1930. gada publikācijā laikrakstā “Sociāldemokrāts” apraksta savu ceļojumu uz Dundugu, liepu alejai veltot šādus vārdus “*Kādu kilometru no Dundagas muižas mūsu ceļš pagriežas noslēpumaini apēnotā alejā. Abās ceļa pusēs aug cita pie citas vecas,*

masīvas liepas, un tā kā es neesmu nekāds mežkopis, kas var precīzi noteikt ikviena koka vecumu, man šķiet, ka šīs liepas aug te jau septiņi simti gadus. O, draugi, ja viņas mācētu runāt! Jā, ja viņas mācētu runāt un ja man vienam būtu tā privilēģija saprast viņu valodu, tad es apmestos uz brīdi Dundagā un būtu liels rakstnieks. Stundām ilgi es sēdētu šo liepu paēnā ar bloku un zīmuli, klausītos viņu stāstos un piezīmētu nemierīgus vārdus par seniem laikiem, kurus mēs jau sen esam aizmirsuši...”. No autora apraksta var secināt, ka Dundagas alejas liepas jau raksta tapšanas laikā sasniegušas ievērojamu vecumu un diametru.

Dundagas muižas alejas noteiktas kā aizsargājams dabas piemineklis arī pirms 1940. gada, kad tās ar valdības 1927. gada 17. janvāra rīkojumu iekļautas sarakstā Nr. 9 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem.

10. Ieteikumi alejas robežu izmaiņām

Nemot vērā apkopoto informāciju par alejā konstatētajām aizsargājamo sugu dzīvotnēm, alejas vēsturiskajām robežām, kultūrvēsturisko nozīmi un alejas ainavisko situāciju, ieteicams aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās.

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354)

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571)

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Dundagas novada Dundagas pagasta teritorijas plānojums 2004. -2016. gadam ar 2014. gada grozījumiem. Apstiprināts ar Dundagas novada domes 2014. gada 24. jūlija sēdes lēmumu Nr. 190 (protokols Nr.11, 19. §). Pieejams: <http://www.dundaga.lv/lv/pasvaldiba/normativie-akti-un-attistibas-planosanas-dokumenti/planosanas-dokumenti/teritorijas-planojums/>

Dundagas novada attīstības programma 2014.-2020. gads. Apstiprināta ar Dundagas novada domes 2014. gada 26. jūnija lēmumu Nr. 163 (protokols Nr. 9, 14. §). Pieejama: <http://www.dundaga.lv/lv/pasvaldiba/normativie-akti-un-attistibas-planosanas-dokumenti/planosanas-dokumenti/attistibas-programma/>

Dundagas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030. gads. Apstiprināta ar Dundagas novada domes 2014. gada 26. jūnija lēmumu Nr. 162 (protokols Nr. 9, 13. §).Pieejama:<http://www.dundaga.lv/lv/pasvaldiba/normativie->

[akti-un-attistibas-planosanas-dokumenti/planosanas-dokumenti/ilgtspējīgas-attistibas-strategija/](#)

Kurzeme 2030. Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015. – 2020. gadam. Apstiprināta ar Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības padomes 2015. gada 15. jūlija lēmumu Nr. 1.

Pieejama:

http://www.kurzemesregions.lv/jomas/Teritorijas_attistibas_planosana/KPR_ilgtspejigas_attistibas_strategijas_un_attistibas_programmas_izstrade

Kurzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015. – 2030. gadam. Apstiprināta ar Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības padomes 2015. gada 15. jūlija lēmumu Nr. 1. Pieejama:

http://www.kurzemesregions.lv/jomas/Teritorijas_attistibas_planosana/KPR_ilgtspējīgas_attistibas_strategijas_un_attistibas_programmas_izstrade

13. Atzinuma sagatavošanā izmantotie informācijas avoti

Trimda I. Trijatā ar divriteni līdz Dundagai. 1930. Sociāldemokrāts, Nr. 204. Pieejams: www.periodika.lv

Saraksts Nr. 9 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem: Valdības 1927. gada 17. janvāra rīkojums, Valdības Vēstnesis, 1927. gada 17. janvārī, Nr. 12. Pieejams: www.periodika.lv

Atzinuma sniedzējs

Evita Oļehnoviča

Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;

sugu grupā: sūnas

Sertifikāta numurs: 128

Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.